חברה "מחזיקי הדת" דארצות הברית וקנדה - "מצוות עירוב" "מזרעך לא תתן להעביר למולך"

ב"ה ברוקלין נוא יארק - צווייטע יארגאנג נאמער 21 - חודש מנחם אב שנת תשס"ג לפ"ק - יולי 29 - 03

נתייסד על ידי בית דין מיוחד לעניני חיזוק הדת: הרב שמשון חיים מאשקאביטץ גאב"ד-הרב משה בנימין שווארץ ראב"ד-הרב עזרא קליינמאן דומ"ץ

מכתבים למערכת - מכתב א'

לכבוד הבית דין הגדול מחברה "מחזיקי הדת" העומדים על משמרת הדת שליט"א:

איך שיק אייך אריין די געוואלדיגע דרשה וואס מיין רב האט גע'דרש'נט. איך האף איר וועט דאס אפדריקען, דער רב רעדט גיט ארום די גאנצע היינטיגע היסטארישע פאסירונג וואס פאסירט ביים כלל ישראל. די הויפט טעמע זעהט מען פון די דרשה, ווי די צדוקים שרעקען זיך נישט עוקר צו זיין א מצוה פון די תורה. זיי האבען גענוג רבנים וואס וועלען לייקענען א מציאות אפילו צו מאכען פון נאכט טאג און פון טאג נאכט. [ווען איך האב געפרעגט איינעם פון זייערע רבנים, וואס גייט דא פאר? מיט 30 יאר צוריק האט מען דאך געמאכט אן עירוב אין וויליאמסבורג, (מען האט געזעהן ווער עס האט דאס אראפגעריסען, ער איז ב"ה אנטלאפן קיין לונדון) 39 רבנים האבען געשריבען וועגען עירוב בחיים חיותו פון רביה"ק, [טייל שרייבען בפקודת רביה"ק] עס איז געווען דעמאלטס געווען געדריקט אין דער איד אין נאמען פון רביה"ק, אלע עלטערע אידן גדענקען, ווי קען מען דאס לייקענען? האט ער מיר געענטפערט. ווארט נאך אביסעל עס גייט ארויס קומען אזא באמבע וואס עס איז נאך נישט געווען זייט די וועלט שטייט! דעמאלטס וועלען די אלע רע-בנים שקרנים זיצען אבל וחפוי ראש, (זעה אסתר (פ"ו י"ב): וַיָּשָׁב מָרְדֳּכַי אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְהָמָן נִדְחַף אֶל בֵּיתוֹ אָבֵל וַחֲפוּי רֹאשׁ. זעה מגילה כ"ד: כְּשֶׁהֵן יוֹרְדִין - יוֹרְדִין עַד עָפָר, וּכְשֶׁהֵן עוֹלִין - עוֹלִין (לרקיע) [עַד לַכּוֹכָבִים, ועיין עוד עין יעקב שם, ועיין מ"ר אסתר פ"י פ"ז]). די עסקנים ווארטן בלויז עס זאל אין דעם געמויזעכטס זיך אריינכאפען נאך רבנים, נאך פראטעסטן, ווייל אזוי וועט די גאנצע וועלט זעהן וואס פאר א מין שקרנים וזייפנים די אלע רע-בנים זענען, עס וועלען בלויז צוקומען נאך אפאר צענדליגע צדוקים. נאך דעם וועט זיך די מורא'דיגע סענזאציע הערשט אנפאנגען, ווייל די אלע רבנים [וואס זענען ליידער געווארען צדוקים, מינים ואפיקורסים] וואס האבען געשריבען ספרים, וועט דאך דאס זיין טעון שריפה, (אויך די טעיפ פון די דרשנים), ווייל ספר תורה שכתבו מין ישרף. ווי עס איז גע'פסק'ט אין ויו"מ. עס וועט זיין אן אמת'ר יו"ט, מען וועט מאכען די גרויסע הדלקה פון די אלע אפיקורסישע ספרים - ימים ידברו].

א. א וויכטיגע דרשה וואס איינער פון די גדולי הרבנים האט גע'דרש'ענט איבער די היינטיגע צדוקים, מינים, ואפיקורסים, וואס פירען א מלחמה קעגען מצות עירוב.

ב. ווי צו וויסען און א מחלוקת ווער עס איז מעדת קרח און ווער מיינט לשם שמים.

ג. אַ ביאור אויף דעם איסור פון מולך און ווי קומט צו גוים דער ענין מסירת נפש אוועק צו געבען א קינד.

ד. גרינגער מקריב צו זיין א קינד אויף קידוש השם מענטשען זאלען וויסען, וויא טוען א קליינע מצוה נור לשם שמים און קיינער זאל נישט וויסען.

ה. הוראת האדמו"ר מבעלזא זי"ע ביים אריינגעבען א קינד און א ישיבה איבערצולאזען.

ו. פארוואס מיר געפונען ביי געוויסע מנהיגים אז זיי האלטן זיך נישט אָפּ אפילו פאר חילול ה' ווייל זיי פעלט אין מדות

ז. פארוואס היינטיגע אזוי גערופענע שיטה קנאים באשמוצען אנדערע.

א. די טייטש פון מוציא רע

די סדרה וואס מ'האט געלייענט דעם שבת, זאת תהי' תורת המצורע וגו', זאָגן חז"ל אז מצורע איז צוויי ווערטער, מצורע מאכט מוציא רע. ער טוט אַרויסגעבן פון זיך שלעכטס, ער רעדט לשון הרע. דאָס איז איינס פון די זאַכן אויף וועלכע מ'ווערט געשטראָפט מיט דער שרעקלעכער קראַנקהייט פון צרעת. וואס דער דין איז ביי דעם אז ער מוז זיין אָפּגעזונדערט פון מענטשן און ער טוט פאַראומרייניגן דאָס גאַנצע הויז וואו ער געפינט זיך, און אויך דעם מענטש וואָס קומט אַריין אין דעם הויז, ווי עס שטייט אין די סדרות פון די היינטיגע וואָך.

ב. לשון הרע איז איין אנשטעקינדיגע קראנקהייט

דער לימוד דערפון איז, אַז דער בעל לשון-הרע, דער מענטשן-באַרעדער, דער בעל מחלוקת, וועלכער מאַכט אַ פירוד צווישן איין איד און דעם אַנדערן, איז אַ געפאַר פאַר די סביבה. די גרעסטע געפאַר איז אַז ער זאָל נישט אָנשטעקן אַנדערע מענטשן. דעריבער האָט די תורה הקדושה געזאָגט ער זאָל זיצן אַליין, מדה כנגד מדה, אַזוי ווי ער האָט מיט זיין גיפטיגע צונג פונאַנדערגעטיילט מענטשן, מאַן און ווייב, זאָל ער זיצן אויך אַליין (עי' רש"י ויקרא י"ג, מ"ו).

ג. דער בעל לשון הרע פאראומרייניגקט די סביבה

אויך זאָל מען וויסן אַז ווער עס קומט אין באַרירונג מיט אים ווערט טמא. און ער וועט אים מיט זיין גיפטיקע צונג אויך אנשטעקן ער זאָל ווערן אַ בעל לשון-הרע.

ער וועט דאָס מלביש זיין אין לשם-שמים, מאַכן דערפון אַ שיטה, צו זוכן און טרעפן שלעכטס ביי יענעם. וואָס דאָס איז אויך דער טייטש פון מוציא רע, ער טרעפט שלעכטס ביי יענעם, וואָס דאָס איז דער דרך פון די בעלי לשון הרע און בעלי מחלוקת ווי עס איז מבואר אין ספרי מוסר, אז ביי יענעם, אפילו ביי איינעם וואָס איז 99 פראָצענט מעלות נאָר ער האָט איין קליינעם חסרון, וועלן די בעלי לשון הרע און מחלוקת עס באַלד געפינען. ביי זיך, ווידער, אַפילו ווען מ'איז פול חסרונות נאָר איין קליינע מעלה, וועט מען זיך שוין האַלטן פאַר אַ בעל מעלה. וואָס דאַרפן דאַרף דאָך זיין פאַרקערט, די חז"ל זאָגן אַז בעפאָר דער מענטש ווערט געבוירן באַשווערט מען אים תהי צדיק ואל תהי רשע, אפילו כל העולם אומרים עליך צדיק אתה תהא בעיניך כרשע (נדה ל' ע"ב). אויף דעם שטייט האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב. דאס איז געזאָגט געוואָרן אַפילו פאַר אַזאַ נביא ווי שמואל וואָס האָט געמיינט אויף אליאב בן ישי אז ער איז ראוי למלכות און האָט נישט געזען אַז ביי אים אין האַרץ איז געווען אַ נישט- אויסגעאַרבעטע מדה פון כעס. דורך דעם איז ער פאַרמיאוסט געוואָרן אין רבונו של עולמ'ס אויגן.

ד. פארוואס מיר געפונען ביי געוויסע מנהיגים אז זיי האלטן זיך נישט אָפּ אפילו פאר חילול ה' ווייל זיי פעלט אין מדות

דעריבער איז גאָר קיין ראי' נישט פון וואָס מענטשן לויפן נאָך איינעם און שרייען קדוש. בפרט אין אונזער צייט, איז דא געוויסע פון די אזוי גערופענע מנהיגים. ווען זיי קומען צו א נסיון האלט מען זיך נישט אָפּ פון די גרעסטע עבירה אויב דאס רירט אן די אינטערעסן פון זייער פארטיי. נישט פאר גיין אין ערכאות, נישט פאר מסירה, נישט פאר מאכיל זיין טריפה און חלב ודם, נישט פאר גורם זיין חילול השם. אויף אלעם וועט באַלד אויסגעארבעט א היתר פון די רבנים און בתי דינים מטעם. און פאר א "קאָווער אָפּ" פאבריצירט מען שקרים אז יענער האט נישט געוואָלט גיין צו א דין-תורה אדער מ'מאכט אים גאר פאר א מחלל שבת. אנשטאט מ'זאל זיך אדורכרעדן מיט נייטראלע רבנים גדולי תורה צו וועלן וויסן דעם דעת תורה, און אויך ביי געלט-סכסוכים מיידט מען אויס צו גיין צו אַ דין תורה נאָר אויב יענער וועט דווקא וועלן גיין צו זייערע רבנים ביי וועלכע דער פסק איז שוין פון פריער באַשטימט. אַז נישט גייט מען אין ערכאות.

איך בין געווען פאַרמישט אין אַ דין תורה סכסוך ביי אַ רבי'סטוועלע וואָס האָט דווקא פאַרלאַנגט אַז די דין תורה זאָל געפירט ווערן דורך זייער אַ מחותן אַ רב און זיינער אַ קאָלעגע, דערמיט אַז זיי זאָלן זיכער געווינען. איך האָב דאָס נישט דערלאָזט, און פאַרלאַנגט אַז עס זאָל אויסגעקליבן ווערן אַ נייטראַל בית דין, האָבן זיי נישט געוואָלט גיין צו דין תורה און געגאַנגען בערכאות און ס'האָט יעדן צד אָפּגעקאָסט איבער 100 טויזנט דאָלאַר. צום סוף האָט קיין צד גאָרנישט געוואונען.

ה. ווען מען איז מחויב צו שרייען און עס איז נישט קיין לשה"ר

מיר געפינען זיך דאָ ביי די שמחת שבע ברכות ביים .... שליט"א, און אַרומרעדנדיג דעם חומר פון לשון-הרע קען דאָס אויסזען ווי מיר קומען מוסר-זאָגן דעם ... רב שליט"א, וואָס פון צייט צו צייט קומט ער אַרויס און איז מוחה וועגן די פירצות הדור, און פיל מאָל טייטלט ער מיט די פינגער ווער די פורצים זענען. אָבער אין די וואָכעדיגע סדרה טאַקע, ווען די תורה וואָרנט וועגן דעם לאו פון לשון-הרע, די תורה זאָגט אין פרשת קדושים "לא תלך רכיל בעמך", שטייט גלייך נאָך דעם "לא תעמוד על דם רעך", זאָלסט נישט שטיין און קוקן ווי דער בלוט פון דיין חבר ווערט פאַרגאָסן. ווען די תורה הקדושה וואָרנט נישט צו רעדן לשון-הרע, זאָגט דאָרט די תורה, זאָלסט נישט שטיין אין אַ זייט ווען דו זעסט אָדער

הערסט ווי מען פלאַנט אומצוברענגען דיין חבר, נאָר אין אַזאַ צייט זאָלסטו שרייען געוואַלד, און אַלאַרמירן דיין חבר איבער דעם דראָענדען געפאַר.

ו. כשרות שטעלט אין געפאר כלל ישראל פיזיש און גייסטיש.

די חז״ל דערציילן, אַז דער מיליטערישער גאָווערנאָר וואָס נבוכדנאצר האָט באַשטימט גדלי׳ בן אחיקם, האָט נישט ערנסט גענומען ווען מען האָט אים געוואָרנט אַז יוחנן בן קרח וויל אים דערמאָרדן. ער האָט געשריגן אַז דאָס איז לשון-הרע, נישט געוואָלט מקבל זיין ווייל עס איז לשון-הרע. זאָגט אויף אים ירמי׳ הנביא, אַזוי טייטשן חז״ל אָפּ, אַז ער טראָגט די שולד פאַר אַלע אומגליקן וואָס זיין טויט האָט נאָכגעפאָלגט (זע נדה דף ס״א ע״א). דעריבער, ווען דער ... רב, צוזעענדיג דאָס הפקרות און כאַאָס וואָס עס קומט-פאָר ביי די שחיטה, איז ער אַרויסגעקומען מיט אַלאַרמירענדע וויי-געשרייען ביי די דרשה און געוויזן מיט די פינגער ווער די מאכילי טריפות און חלב ודם זענען, און דאָס מיט רעכט, וואָרום אין כשרות איז אָפּהענגיג דער פיזישער און גייסטיקער קיום פון כלל ישראל. ווי עס שטייט אויך אין די וואָכעדיגע סדרה אין סוף פרשת קדושים והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה ובין העוף הטמא לטהור וגו׳ (ויקרא כ׳ כ״ה). זאָגט דאָרט רש״י אַז ער מיינט דאָ נישט אָפּצוטיילן צווישן אַ קו און אַן אייזל, און דאָס זעט דאָך יעדער איינער דעם חילוק, נאָר דאָ מיינט מען ער זאָל קענען פונאַנדערטיילן צי ס׳איז גוט געשאָכטן צי נישט, וואָס דער חילוק איז איין האָר. דאָ דאַרף מען האָבן שכל מבדיל צו זיין. שטייט ווייטער אין פסוק והייתם לי קדושים וכו׳ ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי (ויקרא כ׳, כ״ו). זאָגט דאָרט רש״י ״אם אתם נבדלים מהם״, אויב איר וועט זיין אָפּגעשיידט פון די גויים, זענט איר מיין. ווען נישט, וועל איך אייך איבערגעבן צו נבוכדנאצר, וואָס האָט חרוב געמאַכט דעם בית המקדש און פאַרטריבן אידן אין גלות. ווען איר וועט נישט שטיין אויף דער וואַך אַכטונג צו געבן אויף די שחיטה וועט איר העכסטנס זיין הפקר צו די גויים ר״ל.

ז. פארוואס בוטשערס קצבים זענען שותפים פון עמלק.

אַזוי זאָגט רש״י אין קידושין פ״ב ע״א, אויף די גמרא וואָס זאָגט אַז טוב שבטבחים שותפו של עמלק, דער בעסטער קצב איז דער שותף פון עמלק, זאָגט רש״י וואָס איז דער מער מיט דעם קצב, ווייל ספקי טריפות באו לידו, ער האָט אַ שאלה אויף די בהמה אָדער טשיקען, האָט ער רחמנות אויף זיין געלט און גיט עס צו עסן פאַר אידן. דעריבער דער קצב איז דער וואָס איז גורם אַז די עמלקים, די היטלערס, זאָלן זיך שטאַרקן און באַדראָען כלל ישראל רח״ל. און דעריבער, אַז די תורה וואָרנט לא תעמוד על דם רעך, ווען עס שטייען אויף טעראָריסטן אַזוי ווי אין אונזער צייט צו אונזער ווייטאָג און שאַנד און פלאַנען יענעם צו טויטן, אונטערלייגן באָמבעס, ווי מיר געדענקען גוט ביי אַ געוויסע מחלוקת, אין אַזאַ צייט אַז איינער האַלט זיך צוריק פון דערציילן און אָנווייזן אויף די באַנדיטן וואָס פאַרשטעלן זיך מיט חסידישע בגדים, איז דאָס רציחה. און דאָס איז איבעריג צו רעדן וועגן דעם, נאָר אַפילו ווען די סאָרט באַנדיטן פלאַנען יענעם צו באַרויבן אָדער באַשווינדלען אָדער קאַליע מאַכן שידוכים דאַרף מען טוהן אַלץ וואָס מ׳קען להציל עשוק מיד עושקו, רעטן דעם באַרויבטן פון זיין רויבער, און עס איז בכלל קיין לשון הרע נישט, צו אנטדעקן דעם שווינדלערישן פלאַן און אויך די שווינדלער.

ח. פארוואס היינטיגע אזוי גערופענע שיטה קנאים באשמוצען אנדערע.

אָבער צו דעם דאַרף מען האָבן שכל און דעת תורה צו קענען מבדיל זיין, ווי חז״ל זאָגן אם אין דעת הבדלה מנין, אויב עס איז קיין שכל נישטאָ, מאַכט מען קיין אונטערשייד. וואָרום אויך די כיתות וועלכע האָבן אויסגעמיסטיקט די אַלע איבלען זענען געפאַלן אויף אַ געניאַלן פלאַן ווי אַזוי צו פאַרדעקן אויף זייערע פינצטערע מעשים האָבן זיי באַשלאָסן זיך צו טיטולירן מיט דעם טיטל קנאים, צו קענען גאָר זוכן פעלערן ביי אַנדערע, און אין אמת׳ן זענען זיי איין שטיק פעלער. און זיי זאָגן נאָך אַז מיט זייער אָנוואַרפן שמוץ אויף יעדן מיט זייערע הפקר׳דיקע מיילער מיינען זיי לשם-שמים. ובפרט יעצט ביי דעם עירוב רופט מען אָן די רבנים המכשירים הונדערט מאָל ביי טאָג און ביי נאכט מיט סטראשונגעס, און זיי שעמען זיך נישט צו זאגען, עס באדערט אונז נישט דער עירוב, נאר עס באדערט אונז ווער עס איז בעל הבית אויף וויליאמסבורג שומו שמים! מען וויל עוקר זיין א מצוה פון די תורה, ווייל מען וויל זיין א בעל הבית אויף די גאנצע שטאט? אויב אזוי זאלן זיי מאכען אן עירוב, און זיין בעל הבית, ווער שטערט זיי דען? געדענקט יש מנהיג לבירה!

ט. ווי צו וויסען און א מחלוקת ווער עס איז מעדת קרח און ווער מיינט לשם שמים.

איז דער מבחן אַזוי, אַ זאַך וואָס איז אַ דבר ברור אין שלחן ערוך און די פוסקים, ביי דעם אַז איינער איז עובר, בפרט נאָך די וואָס זענען מכשיל אַנדערע אַזוי ווי דער אומגליק מיט דעם סכין פגום צי ניקור, דאָ וואו עס זענען מעיד מנקרים מומחים מיט קבלה קעגן בוטשערס וואָס זאָגן אַז זיי האָבן געלערנט אין דער היים וואָס אַפילו אויב יאָ האָבן זיי שוין צייט געהאַט צו פאַרגעסן, די רבנים האָבן געלערנט ביי די בוטשערס איז ביי אַזעלכע אומשטענדן איז מען מחוייב צו שרייען געוואַלד און אָנווייזן אויף דעם גרויסן מכשול און שרייען מיט די גרעסטע טענער ביז צו פאַרריכטן.

אָבער זאַכן וואָס שטייען נישט אין די תורה און אין שולחן ערוך, נאָר עס איז שאלות וואָס די צייט ברענגט מיט זיך, און ס׳איז אַ זאַך וואָס איז געווענדעט אין סברות לדמות מילתא למילתא, צוצוגלייכן איין זאַך צו אַן אַנדערע זאַך, איז דער וואָס וויל נישט הערן יענעמ׳ס סברות, נישט ווי די בית הלל וואָס פלעגן פריער דורכטראַכטן בית שמאי׳ס סברא און דערנאָך באַטראַכטן זייער סברא. דעריבער טראָץ וואָס זיי זענען כסדר געווען נישט איינשטימיג און כסדר געקריגט אין הלכה, האָבן זיי נישט געזוכט אַרויפצוצווינגען זייער מיינונג אויף יענעם, נאָר עס איז געווען אַ מחלוקת לשם-שמים, צו זוכן דעם אמת, איז מקויים געוואָרן ביי זיי ווי חז״ל זאָגן האמת והשלום אהבו, זיי האָבן געזוכט נאָר דעם אמת און נישט געהאַט קיין שום פערזענליכע כוונה, איז פון זייער מחלוקת אַרויסגעקומען נאָר שלום און ליבשאַפט.

אַנדערש ביי קרח, וואָס חז״ל זאָגן אַז זיין מחלוקת איז געווען שלא לשם שמים, ווייל ער האָט געוואָלט אַרויפצווינגען זיין שיטה אויף יענעם און אלס מיטל דערצו האָט ער זיך באַנוצט מיט אָנוואַרפן שמוץ ווי חז״ל זאָגן אויף דעם פסוק ויקנאו למשה במחנה (תהלים ע״ח) מלמד שחשדוהו באשת איש. אויך האָבן זיי דעם עניו מכל האדם באַשולדיקט אַז ער איז אַ בעל גאווה, און געפרעגט מדוע תתנשאו על קהל ה׳, פאַרוואָס טוט איר זיך דערהויבן און גרויסהאַלטן אויף ג-ט׳ס קהל. דאָס וואָס זיי זענען געווען האָבן זיי געזאָגט אויף משה רבינו. איז דאָס דער מבחן, אַז מ׳זעט אַ גרופע וועלכע באַנוצן זיך מיט שקרים און באַשמוצן מענטשן ווייל זיי האַלטן נישט פון זייער סברא און שיטה, בפרט אַז רוב גדולי ישראל און בני תורה האַלטן נישט ווי זיי, און זיי ווילן אַרויפצווינגען זייער שיטה אויף דעם רוב, דאָס זענען די ריכטיקע קרח׳ס, מעגן זיי זיך רופן מיט די דערהויבענע נעמען ווי קנאים א.ד.ג. אויך די עדת קרח זענען געווען קנאים, ווי עס שטייט ויקנאו למשה במחנה, זיי האָבן קריטיקירט און געזאָגט אויף משה׳ן דאָס ערגסטע, און 250 מענטשן האָבן געוואָלט אַרויפצווינגען זייער שיטה אויפן גאַנצן כלל.

י. דער רבש״ע און משה רבינו הייסט מאכען אַ טיילונג זיך אָפּצוטיילען פון בעלי מחלוקת.

אָט אַזעלכע זענען געפערלעך פאַר דעם כלל. זייערע אייגענעם שמוץ טוען זיי באַדעקן מיט טליתים שכולו תכלת. ממילא האַלטן זיי זיך נישט אָפּ פאַר גאָרנישט. נישט פאַר מכשיל זיין אַ רבים מיט נבילה וטריפה חלב ודם, און פסק׳ענען נישט קיין ריכטיגע דין תורה׳ס, זיי אסר׳ן אן עירוב וואס שלמה המלך ע״ה האט מתקן געווען, דעריבער האָט משה רבינו עליו השלום געוואָרנט סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה, קערט אייך אָפּ פון די געצעלטן פון די רשעים. דער רבונו של עולם האָט געזאָגט, הבדלו מתוך העדה הזאת (במדבר ט״ז כ״א) פון אזעלעכע רשעים דאַרף מען ווייכן, מאַכן אַ טיילונג, זיך אָפּטיילן פון זיי.

יא. פארוואס האט משה רבינו נישט מתפלל געווען פאר די עדת קרח, נאר זיי פארזינקען און דער ערד און נישט רחמנות געהאט אפילו אויף זייערע קליינע קינדער.

אויך איז דער מבחן אַז מ׳וויל וויסן וואו דער אמת איז קען מען עס געפינען אויך אין די היינטיגע צייטן, ווען מ׳איז זיך מתבונן אין די אָנווייזונגען פון די תורה, אין די סדרה׳ס, און

דאָס איז אַז מ׳וועט נישט וועלן טרעפן דעם אמת ביי זיך אָדער ביי זיין קרייזל, נאָר זוכן דעם אמת מיט אַן אמת, קען מען אים טרעפן. און דאָס ווען מ׳וועט זיך איינקוקן אין פאַרשידענע באַוועגונגען ווער עס באַנוצט זיך מיט שקר דער, זאָל מען וויסן, איז פון די עדת קרח וואָס ווי חז״ל און די מפרשי התורה זאָגן אַז די ערשטע זאַך פון מחלוקת איז שקר, ווי חז״ל זאָגן אַז קרח שרייט אַרויס פון דער ערד אַז ער איז אַ ליגנער. דעריבער, די וואָס גייען אין די וועגן פון משה רבינו ע״ה און זיין אמת׳דיגע תורה, איז איינס פון די זאַכן וואָס מיר געפינען ביי משה רבינו ביי די מחלוקת פון קרח האָט ער געזאָגט לא הרעותי את אחד מהם, איך האָב נישט קיין שלעכטס געטוהן קיין איינעם פון זיי, און די אמת׳דיגע גדולי ישראל וואָס מיר האָבן געהאַט די זכיה זיי צו קענען און הערן פון זיי איז נישט געווען איין מענטש וואָס האָט געקענט זאָגן אַז זיי האָבן אים שלעכטס געטוהן. ווידער פאַרקערט, די קרח׳ס זענען די וואָס באַנוצן זיך מיט שקר און טעראָר. דאָס איז דער מבחן, הגם אויסערליך דערקענט זיך נישט קיין שום חילוק צווישן די קרח׳ס און משה רבינו, קרח איז געווען אויך גאָר אַ גרויסער מיוחס, פון משה רבינו׳ס משפחה, און פונדעסטוועגן געפינען מיר אַז ווען כלל ישראל האָט זיך געפונען אונטער פאַרשידענע מצבים און דורכפעלער, ווי ביי דעם חטא העגל און די אַנדערע עשרה נסיונות, האָט זיך משה רבינו איינגעשטעלט פאַר זיי, און געבעטן דעם רבונו של עולם ער זאָל זיי מוחל זיין, אַנישט האָט ער געוואָלט זיין לעבן אַוועקגעבן, אָבער אַנדערש ביי די עדת קרח, ביי די בעלי מחלוקת האָט ער נישט געטראָפן קיין שום אַנדערן וועג ווי זיי פאַרזינקען אין די ערד, און אפילו אויף זייערע קליינע קינדער האָט ער נישט קיין רחמנות געהאַט, שטייט אין ספרים דער טעם דערפון, וואָרום קינדער וואָס ווערן ערצויגן אין אַ חינוך פון מחלוקת וועלן פאָרזעצן דעם וועג און וועלן זיין אַ געפאַר פאַר׳ן כלל, און דעריבער דאַרף מען זיך זעהר היטן נישט צו שיקן קיין קינדער אין אַזעלכע מוסדות וואָס גייען אין די וועג פון קרח און דערציען צו מחלוקת.

יב. וועגען חינוך הבנים צו שיקען א קינד דארט ווי עס קען האבען א תכלית און נישט דוקא צו די מוסדות פון זיין חסידות

און אַז מיר רעדן שוין וועגן חינוך הבנים, האָב איך געוואָלט מעורר זיין, ווען איך בין געווען אין חינוך האָב איך געהאַט דערפאַרונג מיט בחורים און קינדער פון מלמדים, מגידי שיעור, כלי קודש, און זיי זענען געווען שטאַרק צוריקגעבליבן און הינטערשטעליג אין לערנען. ווען איך האָב זיך געווענדעט צו די טאַטעס פון די קינדער אויסצוגעפינען די אורזאַך פון דעם, האָבן זיי מיר אָנגעוויזן אויף די שולד פון די ישיבה, תלמוד תורה אָדער מלמד, ווי זייערע ווערטער האָבן פאַרהרג׳עט דאָס קינד. אויף מיין פראַגע, פאַרוואָס האָט איר נישט געטוישט ישיבות, האָבן זיי מיר געענטפערט אַז געהערנדיג צו די חסידישע פאַרטיי, מוזן זיי שיקן די קינדער צו די מוסדות פון די פאַרטיי, אָפגעזען צי ס׳איז גוט פאַר די קינדער צי נישט. דאָס הייסט ברענגען זייערע קינדער אַ קרבן צו די פאַרטיי.

יג. אַ ביאור אויף דעם איסור פון מולך און ווי קומט צו גוים דער ענין מסירת נפש אוועק צו געבען א קינד

איז באַטראַכטנדיק זייער צוגאַנג האָב איך פאַרשטאַנען די פרשה פון די וואָכנדיגע סדרות, וואו די תורה וואָרנט אין ביידע סדרות פון דער וואָך, אין פרשת אחרי און פרשת קדושים, זאָגט די תורה מזרעך לא תתן להעביר למולך וגו׳, פון דיינע קינדער זאָלסטו נישט געבן דורכצופירן ביי די עבודה זרה מולך. ווי עס איז מבואר אין פירוש הרמב״ן ויקרא כ״ח י״א, איז דער מולך געווען אַן עבודה זרה וואו מ׳פלעגט איבערגעבן דאָס קינד צו גלחים און זיי האָבן אַדורכגעפירט דאָס קינד אין פייער ביז ער איז פאַרברענט געוואָרן.

יד. אלי׳ הנביא זל״ט וויזט צוריק דעם תי׳ אז מען קען נישט לערנען ווייל מען האט קיין קאָפּ

און דאָס זאָגט די תורה אויך אין פרשת ראה, אַז ווער עס טוט אַזעלכע זאַכן איז עס תועבת ה׳ כל עושה אלה, איז דאָס אומווירדיק אין ג-ט׳ס אויגן. לכאורה איז דאָך שווער, ווי קומט צו גויים אַזאַ מסירות נפש צו פאַרברענען אַ קינד פאַר עבודה זרה? אויב אַזוי, וואָס איז אַזוי גרויס דער נסיון פון דער עקידה, ווען גויים האָבן דאָס כסדר געטוהן?

נאָר דער ביאור איז אַזוי: די גמרא זאָגט אין מסכת עבודה זרה און אַזוי איז געפסקנט אין שולחן ערוך, העובד עבודה זרה לא מעלין ולא מורידין אותו, דאָס הייסט, איינער וואָס דינט עבודה זרה טאָר מען אים נישט מציל זיין ווען ער געפינט זיך אין אַ געפאַר. לכאורה וואָס איז ער שולדיג ווען ער גייט אין די וועגן פון זיינע עלטערן וואָס האָבן אים אַזוי געלערנט?

דאָס וועט מען פאַרשטיין מיט אַ מעשה פון אליהו הנביא, וואָס ווערט דערציילט אין ספר תנא דבי אליהו, אַז ער האָט אַמאָל באַגעגנט אַ יעגער, אַ האָנטער, וואָס פאַנגט חיות און פייגל. האָט ער אים געפרעגט צי ער האָט שיעורים אין תורה, האָט ער געענטפערט אַז ער האָט נישט קיין קאָפּ צו לערנען תורה. האָט אים אליהו געוויזן אַז די טריק און חכמה וואָס עס נוצט צו פאַנגען חיות, ווען ער נוצט דעם פאַרשטאַנד צו תורה וואָלט ער געקענט גוט לערנען. נאָר עס אינטערעסירט אים נישט, זאָגט ער אַ תירוץ אַז ער האָט נישט קיין קאָפּ.

דאָס זעלבע איז מיט די עובדי עבודה זרה. ווען זיי וואָלטן געדאַרפט אינוועסטירן אין אַ ביזנעס וואָלטן זיי זיך נישט פאַרלאָזט בלינדערהייט אויף זייערע עלטערן. ווען זייערע עלטערן וואָלטן געזאָגט אַז דער איז דער ריכטיגער מענטש און דאָס איז די ריכטיגע ביזנעס צו אינוועסטירן, נאָר געזאגט אַז זיי זענען אָלד פעשאָן און גוט נאָכגעפאָרשט צי עס איז אַ ראַיעלע ביזנעס, צי עס איז אַן אנשטענדיגער מענטש. אָבער ווען עס קומט צו געטלעכקייט, צו גייסטיקייט, זענען זיי פלוצלונג אַזעלכע שוטים און מיינען אויף אַ קלאָץ אַז דאָס איז אַ גאָט און דאָס האָט זיי געבוירן, ווי דער פסוק זאָגט "האומרים לעץ אבי אתה", די וואָס זאָגן צו אַ קלאָץ דו ביסט מיין טאַטע, ולאבן, צו אַ שטיין, ילדתני, די האָסט מיך געבוירן. נאָר ווען עס קומט צו געטלעכקייט אינטערעסירט זיי נישט צו וועלן וויסן ווער עס איז דער באַשעפער פון דער וועלט, וואָרום, דאָס וועט זיי פאַרפליכטן צו מעשים און וועט צונעמען פון זייערע קערפערליכע און בהמה׳שע פאַרגעניגנס. דעריבער זענען זיי ערגער ווי בהמות וואָס די בהמות דערקענען זייער באַלעבאָס און זיי ווילן נישט וויסן ווער זייער באַלעבאָס איז. און דעריבער, אַפילו אַ בהמה איז אַ מצוה צו ראַטעווען און אַרויסנעמען פון דעם צער ווען זי געפינט זיך אין אַ צער, און זיי טאָר מען נישט ראַטעווען.

מיט דעם איז פאַרשטענדליך דער ענין פון מולך. דער מולך-דינער, וועלכער איז גרייט צו אָפּפערן זיין זון פאַר דעם געטלעכן כוח וואָס פירט-אָן מיט די בריאה, און דאָך נעמט ער זיך נישט די מי און צייט צו טראַכטן פאַר וועמען גיב איך אָפּ מיין קינד, פאַר אַ קלאָץ, פאַר אַ מענטשן געמאַכטען פון געטש. און וואָלט ער געטראַכט מיט קאָפּ, וואָלט ער באַלד איינגעזען אַז דאָס איז נישט דאָס ריכטיגע פאַר וועמען מ׳זאָל אומברענגען אַ קינד, וואָרום אַז מ׳וויל וויסן דעם אמת מיט אמת קומט מען צום אמת. אַזוי ווי חז״ל דערציילן אויף אברהם אבינו ע״ה וואָס איז אויפגעוואַקסן ביי אַ געצנדינער, תרח, אַז ער האָט געוואָלט וויסן מיט אַן אמת מי הוא בעל הבירה, ווער איז דער באַלעבאָס פון דער וועלט, האָט מען אים פון הימל געפירט צום אמת. אָבער די מולך-דינער, זיי אינטערעסירט נישט צו וויסן דעם אמת, און אַלס אַזעלכע ברענגען זיי נישט זייער קינד אַ קרבן צום געטלעכן כוח, נאָר ווי חז״ל זאָגן אויף גויים כל מה דעבדין לגרמייהו הוא דעבדין, אַלץ וואָס זיי טוען טוען זיי נאָר פאַר זיך. ער ברענגט זיין קינד אַ קרבן ער זאָל אויסנעמען ביי די גלחים און הייסן ביי זיי אַ הייליקער אַ מאַרטירער.

דעריבער איז דער קרבן נאָר פאַר זיין אייגענעם כבוד וועגן, צו געפעלן די גלחים און די גרופע עובדי עבודה זרה צו וועלכע ער באַלאַנגט.

און דאָס איז דער טעם פאַרוואָס די תורה האָט אַזוי פאַראומווירדיגט דאָס. וואָרום אַ קינד איז אַ באַשאַף פון רבונו של עולם און ער האָט נישט קיין רעכט דאָס אַוועקצוגעבן פאַר זיין אייגענע כבוד און אינטערעס.

טו. דער נביא וויזט צוריק דעם אנבאט צו ברענגען א קינד א קרבן און זאגט וואס איז דער ריכטיגער פארלאנג פון ג-ט.

מיר טרעפן אויך אין נביא, אַז מ׳איז געקומען פרעגן דעם נביא מיכה במה אקדם ה׳, מיט וואָס קען איך אקעגנקומען דעם רבונו של עולם, אכף לאלקי מרום, איך וועל ווייזן אונטערטעניקייט צום ג-ט פון הימל וכו׳, האָט מען געפרעגט האתן בכורי פשעי, זאָל איך אָפּגעבן מיין עלטסט קינד פאַר מיינע שווערע זינד, פרי בטני חטאת נפשי, אַ געוויינלעך קינד זאָל איך אָפּגעבן פאַר די געוויינלעכע זינד פון מיין נפש, האָט דער נביא געענטפערט אויף דעם, הגיד לך אדם מה טוב, כ׳וועל דיר זאָגן, מענטש, וואָס איז גוט, ומה ה׳ אלוקיך דורש ממך, וואָס ג-ט, דיין ג-ט, וויל פון דיר, ער דאַרף נישט האָבן קיין מענטשלעכע קרבנות, כי אם עשות משפט ואהבת חסד, טוהן משפט און ליב האָבן חסד, והצנע לכת עם אלוקיך, און גיי מיט באַהאַלטנקייט מיט דיין ג-ט (מיכה ח). זאָגן חז״ל, ווען אַ מענטש טוט משפט און חסד, גערעכטיקייט און חסד מיט מענטשן, איז דאָס דאָך אַ זאַך וואָס מענטשן ווייסן פון דעם, פונדעסטוועגן זאָלסטו זען זיך צו באַהאַלטן ווי ווייט מעגלעך און געוויס זיך נישט אויפטוהן און זוכן פאבליסיטי. און אוודאי געוויס ביי זאַכן וואָס מ׳קען באַהאַלטן דאַרף מען געוויס באַהאַלטן.

טז. גרינגער מקריב צו זיין א קינד אויף קידוש השם מענטשען זאלען וויסען, וויא טוען א קליינע מצוה נור לשם שמים און קיינער זאל נישט וויסען.

איך האָב געהערט פון משגיח, הרה״צ ר׳ ישראל חיים קאַפּלאַן זצ״ל, אַז ער האָט געזאָגט, אַז מ׳זעט דאָס אין די ווערטער פון די פראַגע וואָס מ׳האָט געפרעגט דעם נביא, אַז ס׳איז גרינגער אָוועקצוגעבן דעם בעסטן קינד פאַר אַ קרבן, נאָר עס זאָל קלינגען אין אַלע גלעקער, און מ׳זאָל אים האַלטן דערפאַר פאַר אַ קדוש, איז דאָס גרינגער ווי טוהן אַ קליינע מצוה נאָר עס זאָל קיינער נישט וויסן דערפון. און דאָס זאָגט דער נביא, וואָס מען דאַרף איז צו טוהן נאָר פאַר השי״ת, מיט באַשיידנקייט. דער רבונו של עולם איז מוחל אפילו אַן אקט פון קידוש השם, ווען דאָס ווערט געטוהן נישט מיט קיין ריינע כוונות, נאָר וועגן זיך באַרימען. נאָר אויב אַזוי פאַרוואָס איז אברהם אבינו ע״ה אַזוי געלויבט געוואָרן ביי די מעשה העקדה ווען דאָס איז געטוהן געוואָרן מיט גרוים פרסום?

יז. אאע״ה האט געוואלט מסתיר זיין די עקידה און טוען נור לכבודו יתברך שמו.

קען מען זאָגן, אַז באמת ווען אברהם אבינו ע״ה איז געגאַנגען צו דער עקדה, האָט ער קיינעם נישט דערציילט, אַפילו נישט פאַר זיין ווייב שרה ע״ה. אויך נישט פאַר ישמעאל און אליעזר. אויך נישט פאַר יצחק אַליין. נאָר ווען יצחק האָט געפרעגט האָט ער אים מרמז געווען און האָט דאָס געוואָלט טוהן באמת אַז קיין נברא זאָל נישט וויסן דערפון, ווי עס שטייט אין פרשת העקדה אַז ער האָט געהייסן ישמעאל און אליעזר וואַרטן פונדערווייטנס און געזאָגט אַז זיי גייען זיך נאָר בוקן און גלייך צוריקקומען. נאָר לאחר המעשה האָט דאָס דער רבונו של עולם מפרסם געווען. אָבער אברהם אבינו ע״ה האָט דאָס געטוהן נאָר צו טוהן דעם רצון השם און געזוכט מסתיר צו זיין די זאַך. און אפילו לאחר המעשה, איז אברהם אבינו ע״ה געווען בבחינת ווי דער נועם אלימלך פרעגט אויף דעם פסוק והצנע לכת עם אלוקיך, עס האָט דאָ געדאַרפט שטיין הצנע תלך, אַ לשון נוכח, אַזוי ווי דאָס וואָרט אלוקיך איז אַ לשון נוכח האָט ער דאָך געדאַרפט זאָגן והצנע תלך. אויף דעם ענטפערט דער נועם אלימלך, אַז מען דאַרף זיין מיט די מעשים אַזוי באַהאַלטן, אַז נישט נאָר אַנדערע זאָלן נישט וויסן, נאָר אַפילו ער אַליין, דער בעל מעשה, זאָל נישט וויסן און נישט האַלטן זיך בחשיבות און פילן אַז ער האָט עפּעס געטוהן.

און דאָס איז דער לשון הצנע לכ״ת, וואס לכ״ת איז א לשון נסתר, מרמז צו זיין אויף הסתר בתוך הסתר.

און דאָס איז געווען די מדרגה פון אברהם אבינו ע״ה, אַפילו נאָך דעם פרסום איז ער געווען ביי זיך בבחינת עפר ואפר, ווי דער משך חכמה זאָגט אַז אברהם אבינו האָט געמיינט צו זאָגן עפר האָט אַ חשיבות מצד דעם עתיד אז עס קען אַרויסגעבן פרוכט, און אפר האָט אַ חשיבות מצד דעם עבר, איידער עס איז פאַרברענט געוואָרן איז עס געווען אַ ווערטפולע זאַך. דאָס האָט אברהם אבינו געזאָגט אויף זיך, פון איין זייט בין איך עפר, נישט קיין שום פאַרגאַנגענהייט, און פון דער אַנדערער זייט בין איך ווי אפר וואָס האָט קיין חשיבות פון עתיד.

יח. ווי אזוי קען מען זוכה זיין צו הסתר בתוך הסתר.

זאָגט אויף די אויבנדערמאנטע ווערטער פונעם נועם אלימלך הצה״ק ר׳ אהרן מבעלז זצוק״ל אז נישט גרינג קומט מען צו די מדרגה, דאָס איז נאָר נאָך גרויס תשובה און אַ סאַך תפילה אַז דער אויבערשטער זאָל עפענען די אויגן. דעמאָלט וועט ער זען מיט די אייגענע אויגן אַז זיינע מעשים טובים האָבן נישט קיין ווערט (מהר״א פרשת כי תשא, בפי׳ התרגום יונתן עה״פ ומשה יקח את האהל).

יט. הוראת האדמ״ר מבעלזא זי״ע ביים אריינגעבען א קינד און א ישיבה איבערצולאזען.

כ׳האָב געהערט פון אַ רב, וואָס איז געקומען צו כ״ק מהר״א מבעלז מיט זיין זון דעם לעצטן שבועות תשי״ז, און האָט געזאָגט דעם רבי׳ן אַז ער האָט געברענגט זיין זון איבערצולאָזן ביים רבי׳ן אין ישיבה. האָט דער רבי געפרעגט, ביסט געווען אין די ישיבה? האָסט דיך גוט אַרומגעקוקט און געזען אַז מ׳לערנט פלייסיק, אַז עס וועט זיין אַ תכלית פאַר דיין קינד? אַלס טאַטע ביסטו מחוייב זיך גוט אַרומצוקוקן און מאַכן זיכער אַז ס׳איז אַ גוטע ישיבה און אַז ס׳איז צוגעפּאַסט אויך פאַר דיין זון, עכ״ל.

זאָלן די ווערטער זיין אַ לערע פאַר די וואָס זענען מקריב זייערע קינדער פאַר די פאַרטייאישע מולכ׳ס. מעג דאָס זיין אַפילו אַ חסידישע ווען דאָס איז אַ קאָרופּטירטע פאַרדאָרבענע סביבה, און אַפילו אַ לייטישע סביבה, נאָר עס איז נישט גוט פאַר׳ן קינד, נאָר ער וויל געפעלן זיין חברה. און אויף דעם שטייט אויף די אַלע וואָס ענקאָרעדזשען און האָבן אַ חלק אין מולכ׳ס, דאָס הייסט אין אַראָפּפירן דאָס קינד, זאָגט דער רבונו של עולם ונתתי את פני באיש ההוא ובמשפחתו, כ׳וועל געבן מיין צאָרן אין דעם מענטשן און זיין משפחה און אין אַלע זיינע נאָכשלעפערס. אין דעם איז אויך בכלל, צו זוכן אַ ישיבה וואו מ׳גיט אַכטונג אויף כשרות המאכלים, און מ׳ברענגט נישט אַריין מאכלים מפוקפקים, וואָס דאָס אַלעס, ווי חז״ל זאָגן, איז מטמטם און פירט אַראָפּ די קינדער פון ריכטיקן וועג.

זאָל דער רבונו של עולם העלפן מיר זאָלן זוכה זיין צו גיין אין זיינע וועגן, אין די וועגן וואָס שטייט אין דער תורה, ווי ס׳שטייט ביי אברהמ׳ען, אַז דאָס איז דער דרך ה׳, דער אויבערשטער זאָגט איך האָב אים ליב למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה׳ לעשות צדקה ומשפט, און ווי עס שטייט אויסגעפירט למען הביא ה׳ על אברהם את אשר דיבר עליו, און מיר וועלן זוכה זיין צו אַלע ברכות פון די אבות און צו ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

מיר זענען זיך דא צוזאמען געקומען צו די שמחת שבע ברכות פון זוהן פון ... רב שליט״א וואס ווי איך הער האט ער שוין און זיינע יונגען עלטער שוין אָפּגעשריבען חידושי תורה און ספרים אויף צוויי מסכתות, אין דאס מיט יראת שמים און מדות טובות מיט איידלקייט, און עס דערקענט זיך דער חינוך וואס דער ... רב לייגט אריין, אזוי אויך די עלטערע קינדער וועלעכע זענען גדולי ישראל, ווארען דער ... רב דינט נישט קיין פארטייען, און בפרט ווען עס איז נוגע חינוך הבנים והבנות שיקט ער זיינע קינדער און מוסדות התורה וואס עס איז צום בעסטען צו געפאסט פאר די קינדער און ווי זיי קענען שטייגען אין תורה און יראת שמים, אויך וויל איך דא אויסדריקען ווערטליכע שטיצע פאר די מעשים כבירים פון ... רב הגם ער נויטיגט זיך אין מער פון דעם אבער ליידער קיין געלד שטיצע קען איך איהם נישט געבען, ״אין כחי אלא בפה״ אבער איך אפעליר פון דא איהר זאלט וויסען אז דער ... רב חוץ וואס ער איז מקיים ובכל נפשך ער ארבעט 18 שעה אין מעת לעת, חוץ דעם איז ער מקיים ״ובכל מאודך״ ער נעמט אוועק דאס ביסן פון מויל פון איהם און זיין משפחה מען הונגערט ביי איהם אין שטוב, חוץ דעם ווען ער האט א ברייטע געלט שטיצע וואלט ער געקענט פיל מער אויף טאן, על כן ווער עס קען העלפען איז מחוייב צו העלפען און מיט דעם וועט מען קענען האבען א פתחון פה ביי דעם יום הדין אויף דעם שווייגען און נישט טוען, אז מען האט זיך מוציא געווען מיט דעם שליח צבור דעם ... רב, אין זכות דעם וועט מען זוכה זיין לביאת גואל צדק אמן. זאל דער רבש״ע העלפען אז דער זיווג זאל זיין א קשר של קיימא א בנין עדי עד דער חתן זאל שטייגען אין תורה און יראת שמים און די עלטערען זאלען דערלעבען אסאך אידיש נחת ביי איהם און אזוי ביי אלע קינדער.